

Мандибура Н.В.

ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧASNIX УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Науковий керівник: к.е.н., доц. кафедри економіки підприємства,
Епіфанова І.М.

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

В процесі переходу України до ринкових умов господарювання та виходу з фінансової кризи зростає роль суб'єктів господарювання як основи та первинної ланки економіки. Функціонування підприємств значно впливає як на добробут власників, споживачів, так і на економічну ситуацію в країні шляхом поповнення державного бюджету сплатою податків, зборів, обов'язкових платежів. Все це неможливе без здійснення ними ефективної виробничої, маркетингової та фінансової діяльності. Найважливішою фінансовою категорією, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості, е прибуток. Розмір отриманого прибутку має досить велике значення в діяльності підприємства. Величина прибутку підприємства впливає на формування фінансових ресурсів підприємства; збільшення ринкової вартості підприємства; ефективність виробничої діяльності підприємства; економічний розвиток держави. Отже, значна роль прибутку в розвитку підприємства і забезпечені інтересів його власників та персоналу, а також держави визначають необхідність дослідження питань ефективного управління прибутком підприємств.

Прибуток в сучасних умовах економіки відіграє важливу роль, а саме: є головною цілю господарської діяльності, утворює базу економічного розвитку держави, виступає критерієм ефективності конкретної виробничої діяльності, основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, головним джерелом збільшення ринкової вартості підприємства та задоволення соціальних потреб суспільства, вважається основним механізмом захисту підприємства від загрози банкрутства[4].

Прибуток на перший погляд – це дуже проста і водночас найбільш складна категорія ринкової економіки. Прибуток є головною рушійною силою, основним мотивом діяльності підприємств. Але на другий погляд він є складним, тому що виражає багатовимірність суттєвих сторін ринку, а також багатозначущість чинників впливу, в яких він виступає. Економічна сутність прибутку є однією з надскладних і дискусійних проблем у сучасній економіці [3].

Метою статті є дослідження теоретичних основ функціонування механізму управління прибутком підприємства.

Поняття прибутку в економічній системі існує у зв'язку з наявністю товарно-грошових відносин, появою і розвитком інституту власності, особливо приватної. Перші визначення прибутку збігалися зі значенням валового доходу, який індивідуалістичною системою розподілу поділявся на три категорії: доходи від капіталу, землі, праці. Вважалося, що кожен із видів доходів є обов'язковою винагородою для одержувача за надані ним послуги у народному господарстві. Прибуток за К. Марксом, – це перетворена форма додаткової вартості, результат відношення між необхідним і додатковим робочим часом [4]. Дж. М. Кейнс розглядав прибуток у системі макроекономічних показників регулювання соціально-економічних процесів у державі за допомогою ефективного попиту [4]. С.Ф. Покропивний розглядає прибуток як ту частину виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства [2]. Російський економіст

Д.С. Моляков під прибутком розуміє грошове втілення частини вартості додаткового продукту. А.М. Поддерьогін визначає прибуток як частину заново створеної вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу.

Висока роль прибутку в розвитку підприємства і забезпечені інтересів його власників і персоналу визначають необхідність ефективного та безперервного управління прибутком. Управління прибутком залежить від цілей та завдань, що постають перед підприємством в короткостроковому періоді й в перспективі, структури і виду виробничо-господарської діяльності, фінансових ризиків підприємства, вибору інструментів управління, за допомогою яких можна добитися поліпшення процесу управління прибутком [2].

Як суб'єкт господарювання прибуток відіграє провідну роль у системі управління його фінансами. Розглядається за трьома аспектами:

1) прибуток як джерело самофінансування підприємства (при цьому чистий прибуток розглядається як найдешевше джерело фінансування потреби підприємства у капіталі і посідає основне місце у так званій ієрархії фінансування);

2) прибуток як вираження результату фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання та винагорода за підприємницький ризик;

3) прибуток як вираження ефективності управління операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання [3].

Метою управління прибутком є забезпечення максимізації абсолютної величини чистого прибутку та стабільності його формування в часі за допустимого рівня ризику. Управління прибутком включає в себе такі підсистеми як: управління формуванням прибутку і управління використанням прибутком. До першої підсистеми входить управління доходами та витратами діяльності підприємства. До другої – політика тезаврації прибутку та дивідендна політика [1].

Основними задачами управління формуванням прибутку підприємства є:

1) забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується відповідно до ресурсного потенціалу підприємства;

2) забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і допустимим рівнем ризику;

3) забезпечення високої якості прибутку, що формується;

4) забезпечення виплат необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства;

5) забезпечення формування відповідного обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства на майбутній період;

6) забезпечення постійного зростання ринкової вартості підприємства.

До основних задач управління розподілом прибутку підприємства також можна віднести: забезпечення виплати необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства; забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку у відповідності зі задачами розвитку підприємства в майбутньому періоді; забезпечення ефективності програм участі персоналу в прибутках підприємства.

До об'єктів системи управління прибутком відносять:

1) управління формуванням прибутку;

2) правління розподілом та використанням прибутку.

Політика управління формуванням прибутку підприємства повинна бути спрямована на максимізацію розміру позитивного фінансового результату через виконання комплексу завдань щодо забезпечення зростання обсягів його діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, оптимізації складу та структури обігових коштів, підвищення продуктивності праці та системи управління суб'єктом господарювання [1]. Необхідно зазначити, що принципи управління прибутком залежать від багатьох

факторів, головними із яких є особливості галузевої приналежності, спеціалізація підприємства, його організаційна форма і форма власності, цілі стратегічного розвитку й етапи реалізації стратегії і т.д. Це зумовлює поряд з використанням загальноприйнятих принципів управління прибутком необхідність розробки особливих принципів для кожного конкретного підприємства індивідуально, ґрунтуючись на системному підході і комплексному аналізі його діяльності. Дослідження принципів управління дозволяє застосовувати обмірковані, аргументовані дії і рішення при розробці інструментів управління прибутком. Для забезпечення чіткої дії механізму управління прибутком підприємства необхідно проаналізувати чинники впливу на прибуток підприємства.

Прибуток формується під впливом великої кількості взаємозалежних чинників, що впливають на результати діяльності підприємства по-різному: одні – позитивно, інші – негативно. Серед зовнішніх чинників можна виділити такі: економічні умови господарювання, місткість ринку, платоспроможний попит споживачів, державне регулювання діяльності підприємств та інше. Особливе значення має рівень, динаміка і коливання платоспроможного попиту, тому що він визначає стабільність одержання прибутку.

Поряд із перерахованим вище, варто звернути увагу на такі серйозні макроекономічні чинники як податкова і кредитна політика держави, розвиток діяльності громадських організацій споживачів товарів і послуг, а також політична стабільність у державі. Зовнішні і внутрішні чинники тісно пов'язані між собою. Внутрішні чинники прямо залежать від організації роботи самого підприємства. Вони можуть впливати на формування прибутку підприємства як безпосередньо, так і опосередковано. До них належать такі чинники як: обсяг продукції, що випускається; собівартість виробництва; ціна продукції, що реалізується; асортимент продукції, що випускається тощо. Крім зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на прибуток, також слід розглянути фактори розподілу та використання прибутку.

Фактори розподілу складаються із платежів обов'язкового характеру до бюджету й позабюджетних фондів, до банківських і страхових фондів, платежів добровільного характеру, включаючи благодійні фонди, спрямування прибутку до фондів грошових коштів, що створюються на підприємствах. Фактори використання відносяться тільки до того прибутку, що залишається на підприємстві. Вони включають такі напрямки: споживання, накопичення, соціальний розвиток, капітальні й фінансові вкладення, покриття збитків та інших витрат.

Таким чином, управління прибутком підприємства це дуже складна та багаторівнева система яка включає в себе: формування та використання прибутку. Дляожної з цих підсистем притаманні свої конкретні цілі, завдання, інструментарій їх досягнення. Процес управління прибутком підприємства базується на визначеному механізмі, який являє собою систему основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень в області його формування і використання. Ефективність роботи підприємства значною мірою залежить від якості управлінських рішень, що стосуються формуванню прибутку підприємства.

Список літератури:

1. Зінченко О.А. Управління якістю фінансового результату підприємства / О.А. Зінченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. - № 1. – С. 109-115.
2. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства// Фінанси України. – 2005, № 6. – С. 12-16.
3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. – К.: КНЕУ, 2003. – 528 с.
4. Савчук В.П. Управление прибылью и бюджетированием / В.П. Савчук. – 2-е изд. – Лаборатория знаний, 2010. – 432 с.М. БІНОМ, 2010. – 432 с.